

УДК 342.1

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2021.04.25>

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ СЛУЖБОВИХ РОЗСЛІДУВАНЬ В ОРГАНАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Дьордай В.,

кандидат юридичних наук,

викладач кафедри адміністративного, фінансового та інформаційного права

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Дьордай В. Правове регулювання та особливості проведення службових розслідувань в органах Національної поліції України.

У статті розглянуто питання особливостей проведення службових розслідувань в органах Національної поліції України та наявності проблемних питань у сфері документування порушень, скоєних поліцейськими. Визначено шляхи усунення аспектів проблемних питань, які виникають при документуванні фактів перебування поліцейських (працівників підприємств, установ організацій, які перебувають у трудових відносинах) на роботі в стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння. Зосереджено увагу на характеристиці адміністративно - правових механізмів адміністративної та дисциплінарної відповідальності поліцейських.

Під час дослідження особливостей проведення службових розслідувань в органах Національної поліції виникла необхідність у врегулюванні недоліків у нормативних документах, що регламентують порядок проведення огляду на предмет перебування в стані алкогольного, наркотичного чи іншого токсичного сп'яніння працівників підприємств, установ та організацій, а також правоохоронних органів, запропоновано: 1. Внести зміни до Інструкції про порядок виявлення у водіїв транспортних засобів ознак алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, затвердженої спільним наказом МВС та МОЗ України від 09 листопада 2015 року № 1452/735 щодо підстав та порядку проведення огляду на предмет перебування в нетверезому стані працівників підприємств, установ, організацій, правоохоронних органів чи розглянути доцільність прийняття окремого нормативного акту. 2. Внести зміни до Дисциплінарного статуту Національної поліції України, затвердженого Законом України від 15 березня 2018 року № 2337-VIII в частині включення до зобов'язань поліцейського проходити огляд на предмет перебування на службі в стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння, а у випадку відмови від проходження такого огляду прирівнювати його до підтвердження факту перебування на службі в стані сп'яніння.

Ключові слова: дисциплінарний проступок, службове розслідування, дисциплінарна комісія, перебування на службі в стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння, дисциплінарне провадження, службова дисципліна, поліцейський, керівник.

Dordai V. Legal regulation and features of official investigations in the bodies of the National Police of Ukraine.

The article considers the peculiarities of conducting official investigations in the bodies of the National Police of Ukraine and the existence of problematic issues in the field of documenting violations committed by police officers. Ways to eliminate aspects of problematic issues that arise when documenting the facts of police officers (employees of enterprises, institutions of organizations that are in employment) at work in a state of alcohol, drugs or other intoxication. The focus is on the characteristics of administrative and legal mechanisms of administrative and disciplinary responsibility of police officers.

During the study of the peculiarities of official investigations in the National Police, there was a need to address deficiencies in regulations governing the inspection of alcohol, drugs or other toxic intoxication of employees of enterprises, institutions and organizations, as well as law enforcement agencies. , proposed: 1. Amend the Instruction on the procedure for detecting signs of alcohol, drug or other intoxication in drivers or under the influence of drugs that reduce attention and speed of reaction, approved by a joint order of the Ministry of Internal Affairs and the Ministry of Health of Ukraine from November 9, 2015 52 1452/735 on the grounds and procedure for conducting an inspection on the subject of intoxication of employees of enterprises, institutions, organizations, law enforcement agencies or consider the feasibility of adopting a separate regulation. 2. Amend the Disciplinary Statute of the National Police of Ukraine, approved by the Law of Ukraine of March 15, 2018 № 2337-VIII in terms of inclusion in the obligations of a police officer

to be examined for service in a state of alcohol, drugs or other intoxication, and in case of refusal to pass such examination to equate it to confirmation of the fact of being in the service in a state of intoxication.

Key words: disciplinary misconduct, official investigation, disciplinary commission, being in the service of alcohol, drugs or other intoxication, disciplinary proceedings, official discipline, police officer, manager.

Постановка проблеми. Шлях України, яка являється сучасною Європейською країною, демократичною, соціальною та правовою, на пряму залежить від ефективного функціонування всіх державних структур, особливо органів державної виконавчої влади. Найбільш наближеним з цих органів до населення України вочевидь є Національна поліція України, адже як безпосередньо передбачено Законом України «Про Національну поліцію» - Національна поліція України є центральним органом виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку [12]. Діяльність поліції здійснюється в тісній співпраці та взаємодії з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства і спрямована на задоволення їхніх потреб. Рівень довіри населення до поліції є основним критерієм оцінки ефективності діяльності органів і підрозділів поліції [12]. Реформа поліції, започаткована в 2015 році триває й до сьогодні, реформування поліції відбувається в доволі складних умовах, що обумовлені розвитком та реформуванням різноманітних соціально-політичних процесів. Здійснюється приведення законодавства про поліцію до світових та Європейських стандартів. Разом з цим неможливо забезпечити належне функціонування роботи Національної поліції без забезпечення відмінної роботи поліції як певної цілісної системи, функціонування якої засновано на належному виконанні всіма його складовими своїх професійних обов'язків. Людський фактор як ключовий фактор будь-якої соціальної системи повинен бути підпорядкований встановленим вимогам професійної діяльності. Ключовою складовою діяльності поліції є прийняття кожним поліцейським та реалізація таких рішень, що безпосередньо стосуються прав і свобод громадян. Як наслідок особливої уваги потребує правове регулювання тих питань, що пов'язані з якісним кадровим забезпеченням Національної поліції. Незважаючи на позитивні зміни, що відбулися протягом останніх років, за час проведення реформи поліції залишилися непоодинокими факти корупції, порушення прав громадян та інші негативні чинники, пов'язаних з порушенням поліцейськими службової дисципліни. Такі обставини формують негативне, підозріле, упереджене відношення населення як до поліції, так і до змісту самої реформи поліції, яка покликана вибудувати довіру населенням до поліції, підривають авторитет як Національної поліції, так і державної влади в цілому. Зміцненню законності і дисципліни сприяє виявлення винних у вчиненні службових, дисциплінарних правопорушень поліцейських та притягнення їх до відповідальності, що забезпечується здійсненням своєчасних та якісних службових розслідувань за фактами дисциплінарних проступків поліцейських.

Дослідженням правової природи значення інституту службового розслідування у системі Національної поліції України, процедурам проведення службового розслідування, дисциплінарного провадження та виникнення дисциплінарного проступку приділили вітчизняні вчені, зокрема Г.В. Атаманчук, С.С. Баглаєнко, О.М. Бандурка, П.Д. Баранник, О.І. Безпалова, В.М. Бесчастний, В.А. Бортняк, С.Г. Братель, Д.А. Гавриленко, З.С. Гладун, Д.С. Денисюк, В.О. Ільницький, М.В. Калатур, С.В., Ківалов, З.Р. Кісіль, А.М. Ключко, О.Ф. Кобзар, В.В. Коваленко, С.А. Комісаров, С.Ф. Константінов, О.В. Копан, М.В. Корнієнко, О.В. Кузьменко, Д.М. Ластович, Б.О. Логвиненко, М.В. Лошицький, Р.С. Мельник, О.Д. Новак, П.Д. Пилипенко, С.М. Прилипко, О.Ю. Салманова, А.В. Самотуга, В.А. Сафронов, Р.А. Сербин, В.В. Середа, А.А. Стародубцев, В.П. Тимошук, О.Г. Циганов, Р.Ф. Черниш, К.В. Шкарупа, С.С. Шоптенко, В.І. Щербина, А.А. Астафєва та ін.

Метою дослідження є визначення процедури проведення службових розслідувань у системі Національної поліції України, визначення сутності службових розслідувань та особливостей механізмів їх проведення.

Законом України від 15 березня 2018 року № 2337-VIII затверджено Дисциплінарний статут Національної поліції України (далі – Статут).

Відповідно до статті 14 Статуту, службове розслідування - це діяльність із збирання, перевірки та оцінки матеріалів і відомостей про дисциплінарний проступок поліцейського.

Службове розслідування проводиться з метою своєчасного, повного та об'єктивного з'ясування всіх обставин вчинення поліцейським дисциплінарного проступку, встановлення причин і умов його вчинення, вини, ступеня тяжкості дисциплінарного проступку, розміру заподіяної шкоди та для підготовки пропозицій щодо усунення причин вчинення дисциплінарних проступків. Службове розслідування призначається за письмовим наказом керівника, якому надані повноваження із застосування до поліцейського дисциплінарного стягнення.

Підставою для призначення службового розслідування є заяви, скарги та повідомлення громадян, посадових осіб, інших поліцейських, засобів масової інформації (далі - повідомлення), рапорти про

вчинення порушення, що має ознаки дисциплінарного проступку, або безпосереднє виявлення ознак такого проступку посадовою особою поліції, за наявності достатніх даних, що вказують на ознаки дисциплінарного проступку [7].

У разі надходження до органу поліції матеріалів про вчинення поліцейським адміністративного правопорушення, що складені в порядку, визначеному Кодексом України про адміністративні правопорушення, службове розслідування не призначається, а рішення про притягнення до дисциплінарної відповідальності приймається на підставі зазначених матеріалів.

Службове розслідування проводиться на засадах неупередженості та рівності всіх поліцейських перед законом незалежно від займаної посади, спеціального звання, наявних у них державних нагород та заслуг перед державою. У разі вчинення поліцейським більше двох дисциплінарних порушень проводиться одне службове розслідування. Якщо протягом проведення службового розслідування поліцейським вчинено інший дисциплінарний проступок, розпочинається нове службове розслідування. У разі надходження скарги на рішення, дії чи бездіяльність поліцейського, щодо яких вже проводиться службове розслідування, така скарга долучається до матеріалів службового розслідування. У разі надходження скарги на рішення, дії чи бездіяльність поліцейського, щодо яких є висновок дисциплінарної комісії, такі скарги не розглядаються, якщо не містять інформації, яка не була досліджена під час проведення службового розслідування. Про відмову у розгляді скарги заявник інформується у десятиденний строк.

Відповідно до статті 16 Статуту службове розслідування проводиться та має бути завершено не пізніше одного місяця з дня його призначення керівником.

У разі потреби за вмотивованим письмовим рапортом (доповідною запискою) голови дисциплінарної комісії, утвореної для проведення службового розслідування, його строк може бути продовжений наказом керівника, який призначив службове розслідування, або його прямим керівником, але не більш як на один місяць. При цьому загальний строк проведення службового розслідування не може перевищувати 60 календарних днів.

До строку проведення службового розслідування не зараховується документально підтверджений час перебування поліцейського, стосовно якого проводиться службове розслідування, у відрадженні, на лікарняному (у період тимчасової непрацездатності) або у відпустці.

Службове розслідування вважається завершеним у день затвердження керівником, який призначив службове розслідування, чи особою, яка його заміщує, висновку за результатами службового розслідування. Якщо закінчення строку проведення службового розслідування припадає на вихідний чи інший неробочий день, останнім днем строку є перший після нього робочий день.

Відповідно до статті 14 Статуту порядок проведення службових розслідувань у Національній поліції України. встановлюється Міністерством внутрішніх справ України[9].

Наказом МВС України від 07.11.2018 № 893 затверджено Порядок проведення службових розслідувань у Національній поліції України (далі – Порядок), який визначає процедуру проведення службового розслідування стосовно поліцейського, права учасників службового розслідування, порядок оформлення його результатів, прийняття та реалізації рішень за результатами службового розслідування.

Відповідно до цього Порядку службове розслідування призначається за письмовим наказом керівника, якому надані повноваження із застосування до поліцейського дисциплінарного стягнення.

У наказі про призначення службового розслідування та утворення дисциплінарної комісії визначаються голова та члени дисциплінарної комісії, зазначається підстава проведення службового розслідування, а також прізвище, ім'я, по батькові, посада поліцейського, стосовно якого воно проводитиметься (у разі якщо на час призначення службового розслідування це відомо).

Проект наказу про призначення службового розслідування та пропозиції щодо складу дисциплінарної комісії готує структурний підрозділ, яким встановлено наявність підстав для проведення службового розслідування.

За рішенням уповноваженого керівника в межах повноважень, підготовку проекту наказу про призначення службового розслідування може бути доручено іншому органу (підрозділу) поліції.

Проведення службового розслідування полягає в діяльності дисциплінарної комісії із збирання, перевірки та оцінки матеріалів і відомостей про дисциплінарний проступок поліцейського з метою своєчасного, повного та об'єктивного з'ясування всіх обставин його вчинення, встановлення причин і умов учинення дисциплінарного проступку, вини поліцейського, ступеня тяжкості дисциплінарного проступку, розміру заподіяної шкоди та для підготовки пропозицій щодо усунення причин учинення дисциплінарних проступків.

Службове розслідування розпочинається із дня видання наказу про його призначення та завершується в день затвердження керівником, який призначив службове розслідування, чи особою, яка виконує його обов'язки, висновку службового розслідування. Якщо закінчення строку проведення

службового розслідування припадає на вихідний чи інший неробочий день, останнім днем строку є перший після нього робочий день [7].

Службове розслідування має встановити: наявність чи відсутність складу дисциплінарного проступку в діянні (дії чи бездіяльності) поліцейського, з приводу якого (якої) було призначено службове розслідування; наявність чи відсутність порушень положень законів України чи інших нормативно-правових актів, організаційно-розпорядчих документів або посадових інструкцій; ступінь вини кожної з осіб, що вчинили дисциплінарний проступок; обставини, що пом'якшують або обтяжують ступінь і характер відповідальності поліцейського чи знімають безпідставні звинувачення з нього; відомості, що характеризують поліцейського, а також дані про наявність або відсутність у нього дисциплінарних стягнень; вид і розмір заподіяної шкоди; причини та умови, що призвели до вчинення дисциплінарного проступку [7].

Зібрані під час проведення службового розслідування матеріали та підготовлені дисциплінарною комісією документи формуються нею у справу.

Підсумковим документом службового розслідування є висновок службового розслідування, який складається зі вступної, описової та резолютивної частин. Висновок службового розслідування готує і підписує дисциплінарна комісія.

Висновок службового розслідування підписують голова, заступник голови та члени дисциплінарної комісії.

У разі якщо за результатами службового розслідування в діях поліцейського встановлено склад дисциплінарного проступку, дисциплінарна комісія разом з висновком службового розслідування подає уповноваженому керівнику проект наказу про накладення на цього поліцейського дисциплінарного стягнення [7].

Висновок службового розслідування затверджує керівник, який його призначив, або особа, яка виконує обов'язки керівника.

Враховуючи думку членів дисциплінарної комісії та на підставі поданих матеріалів службового розслідування уповноважений керівник може прийняти рішення про накладення на поліцейського іншого виду дисциплінарного стягнення, що відрізняється від запропонованого дисциплінарною комісією.

У разі якщо уповноважений керівник не має права на накладення конкретного виду дисциплінарного стягнення на поліцейського, він затверджує висновок службового розслідування і одночасно порушує перед старшим прямим керівником, наділеним правом накладати таке стягнення, клопотання про притягнення до дисциплінарної відповідальності поліцейського [7].

Дисциплінарні комісії формуються з поліцейських та працівників поліції, які мають відповідні знання та досвід, необхідні для ефективного проведення службового розслідування [8].

До складу дисциплінарних комісій можуть також включатися представники громадськості, які мають бездоганну репутацію, високі професійні та моральні якості, суспільний авторитет.

У разі проведення службового розслідування стосовно заступників керівника Національної поліції України чи керівників територіальних органів Національної поліції України до складу дисциплінарної комісії можуть включатися працівники Міністерства внутрішніх справ України.

Забороняється включення до складу дисциплінарної комісії осіб, які є підлеглими поліцейського, стосовно якого призначено службове розслідування, осіб, які сприяли вчиненню або приховуванню дисциплінарного проступку, та осіб, зацікавлених у результатах розслідування. У разі виникнення таких обставин член дисциплінарної комісії зобов'язаний негайно письмово повідомити про це керівнику, який призначив службове розслідування [8].

Під час проведення службового розслідування дисциплінарною комісією вивчаються причини та умови скоєння дисциплінарного проступку поліцейським, а також обставини які вплинули на порушення службової дисципліни.

Разом із цим на практиці виникають непоодинокі випадки спроби уникнення поліцейських від відповідальності із використанням недостатнього урегулювання законодавства у сфері службових розслідувань. Такі факти негативно впливають на стан дисципліни в органах та підрозділах Національної поліції України. Зокрема, як приклад розглянемо випадки перебування поліцейського на службі у стані наркотичного та алкогольного сп'яніння. Пунктом 14 частини 3 статті 2 Дисциплінарного статуту Національної поліції України визначено заборону поліцейським перебувати в стані алкогольного та наркотичного сп'яніння [9]. Разом із цим у Дисциплінарному статуті чи інших нормативних документах відсутня норма щодо відповідальності поліцейського за відмову від проходження огляду на предмет перебування у нетверезому стані. Дану прогалину використовують окремі поліцейські для уникнення від дисциплінарної відповідальності чи подають в якості аргументу для подальшого скасування наказів про притягнення до дисциплінарної відповідальності в судах.

Поряд з тим, що законодавством чітко врегульовано відповідальність поліцейських та громадян за відмову від проходження відповідно до встановленого порядку огляду на стан алкогольного, нарко-

тичного чи іншого сп'яніння або щодо вживання лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, зокрема факт відмови від огляду на стан сп'яніння тягне за собою відповідальність за частиною 1 статті 130 КУпАП, законодавець не передбачив відповідальність громадянина, поліцейського чи іншої особи за відмову від медичного огляду на предмет перебування в нетверезому стані у випадку наявності підозри (ознак) стосовно вказаних осіб про перебування на службі, підприємстві, установі чи організації в нетверезому стані.

Порядок проведення огляду на предмет перебування водіїв в стані алкогольного чи іншого сп'яніння врегульовано Інструкцією про порядок виявлення у водіїв транспортних засобів ознак алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, затвердженою спільним наказом МВС та МОЗ України від 09 листопада 2015 року № 1452/735 [11].

Якщо керуватися зазначеною Інструкцією, яку суд не завжди може взяти до уваги, то підставою для встановлення факту перебування поліцейського чи іншого громадянина на службі (роботі) в стані алкогольного, наркотичного чи токсичного сп'яніння являється отримання медичного висновку. Разом із цим на даний час процедура отримання такого висновку не передбачена нормативними документами. Раніше направлення працівника (поліцейського) для проведення медичного огляду на предмет перебування в нетверезому стані був врегульований в Інструкції про порядок направлення громадян для огляду на стан сп'яніння в заклади охорони здоров'я та проведення огляду з використанням технічних засобів, затвердженій спільним наказом Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства охорони здоров'я України та Міністерства юстиції України від 24 лютого 1995 р. № 114/38/15-36-18, але на сьогодні вона скасована спільним наказом цих же відомств від 21 квітня 2009 р. № 81/261/712/5.

У зв'язку з цим наразі немає чіткого нормативно документа «загального характеру», який би регулював відповідний порядок отримання медичного висновку для усіх категорій працівників у всіх випадках (а не лише для водіїв в окремих випадках, як це встановлено в Інструкції № 1452/735, про яку йшлося вище).

Разом із цим відповідно до чинного законодавства проведення медичного огляду з метою виявлення як алкогольного, так і наркотичного сп'яніння за ініціативи керівництва підприємства можливе виключно у добровільному порядку. Тобто ані керівник, ані будь-яка інша особа підприємства не має право примусити працівника пройти такий огляд, а можуть лише запропонувати пройти його відповідному працівнику добровільно. Не дивно, що цим користуються громадяни та звичайно ж правоохоронці.

Висновки. Таким чином під час дослідження особливостей проведення службових розслідувань в органах Національної поліції виникла необхідність у врегулюванні недоліків у нормативних документах, що регламентують порядок проведення огляду на предмет перебування в стані алкогольного, наркотичного чи іншого токсичного сп'яніння працівників підприємств, установ та організацій, а також правоохоронних органів, зокрема пропонуємо:

1. Внести зміни до Інструкції про порядок виявлення у водіїв транспортних засобів ознак алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, затвердженої спільним наказом МВС та МОЗ України від 09 листопада 2015 року № 1452/735 щодо підстав та порядку проведення огляду на предмет перебування в нетверезому стані працівників підприємств, установ, організацій, правоохоронних органів чи розглянути доцільність прийняття окремого нормативного акту.

2. Внести зміни до Дисциплінарного статуту Національної поліції України, затвердженого Законом України від 15 березня 2018 року № 2337-VIII в частині включення до зобов'язань поліцейського проходити огляд на предмет перебування на службі в стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння, а у випадку відмови від проходження такого огляду прирівнювати його до підтвердження факту перебування на службі в стані сп'яніння.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Клочко А. М., Сибіна В. О. Громадський контроль за діяльністю поліції в Україні. *Вісник Національного університету цивільного захисту України*. Серія: Державне управління. 2017. Вип. 1. С. 194–201.
2. Коваленко К. В. Щодо правового регулювання дисциплінарної відповідальності поліцейських в Україні. *Форум права* : електрон. наук. фахове вид. 2016. № 4. С. 146–149. URL:file:///C:/Users/7272~1/AppData/Local/Temp/hKaLdcewT8Rd8sNFC1ql1fWTBqVwo1a7.pdf
3. Гавриленко Д. А. Государственная дисциплина: сущность, функции, значение / под ред. А. П. Шергина. Минск : Наука и техника, 1988. 326 с.
4. Астаф'єв А.А. Проведення службового розслідування як засіб стимулювання службової дисципліни. *Право як ефективний суспільний регулятор: матеріали Міжн. наук.-практ. конф.* (Львів,

- 15–16 лютого 2019 р.). Львів: Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2019. С. 32–34.
5. Астаф'єв А.А. До проблеми юридичної обов'язковості результатів службової перевірки в органах Національної поліції України. Сучасний стан і перспективи розвитку держави і права: матеріали Міжн. наук.-практ. конф. (Львів, 19–20 червня 2020 р.). Львів: Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2020. С. 41–44.
 6. Бесчастний В. М. Імідж як складова успіху правоохоронця: до постановки проблеми. *Віче*. 2012. № 2. С. 6–8. Бандурка А. М., Тищенко Н. М. Административный процесс : учебник для вузов. Харьков: НУВД, 2001. 352 с.
 7. Порядок проведення службових розслідувань у Національній поліції України : затв. наказом Міністерства внутрішніх справ України 07 листоп. 2018 р. № 893. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1355-18#n17>.
 8. Положення про дисциплінарні комісії в Національній поліції України: затв. наказом Міністерства внутрішніх справ України від 07 листоп. 2018 р. № 893. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1356-18#n4>.
 9. Про Дисциплінарний статут Національної поліції України : Закон України від 15 берез. 2018 р. № 2337-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 29. Ст. 233.
 10. Кодекс законів про працю України : затв. Законом Української РСР від 10 груд. 1971 р. № 322-VIII. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1971. додаток до № 50. Ст. 375. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#n1170>.
 11. Інструкція про порядок виявлення у водіїв транспортних засобів ознак алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, затвердженою спільним наказом МВС та МОЗ України від 09 листопада 2015 року № 1452/735 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1413-15#Text>.
 12. Про Національну поліцію: Закон України від 02 лип. 2015 р. № 580-VIII. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.